

ᠳᠡᠭᠡᠳᠡ ᠪᠣᠯᠣᠪᠰᠢᠷᠣᠯ ᠣᠯᠭᠣᠵᠢ ᠪᠤᠢ
ᠥᠨᠥ᠋᠋᠋᠋᠋᠋ ᠪᠠᠶᠳᠠᠯ, ᠤᠷ ᠳᠦᠨ
ᠰᠡᠳᠡᠪᠲ ᠭᠦᠢᠴᠡᠲᠭᠡᠯᠢᠶᠢᠨ ᠠᠤᠳᠢᠲ

“ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ҮР ДҮН” СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

АУДИТЫН ТАЙЛАНГААС

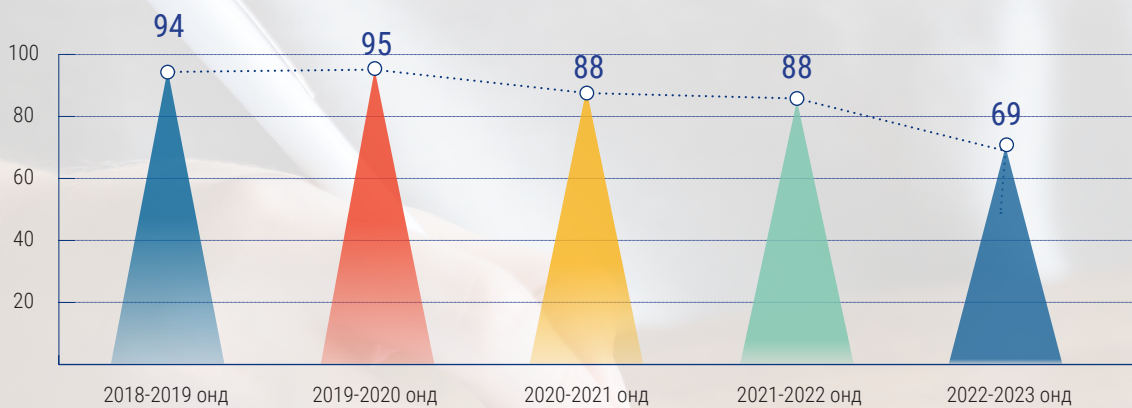

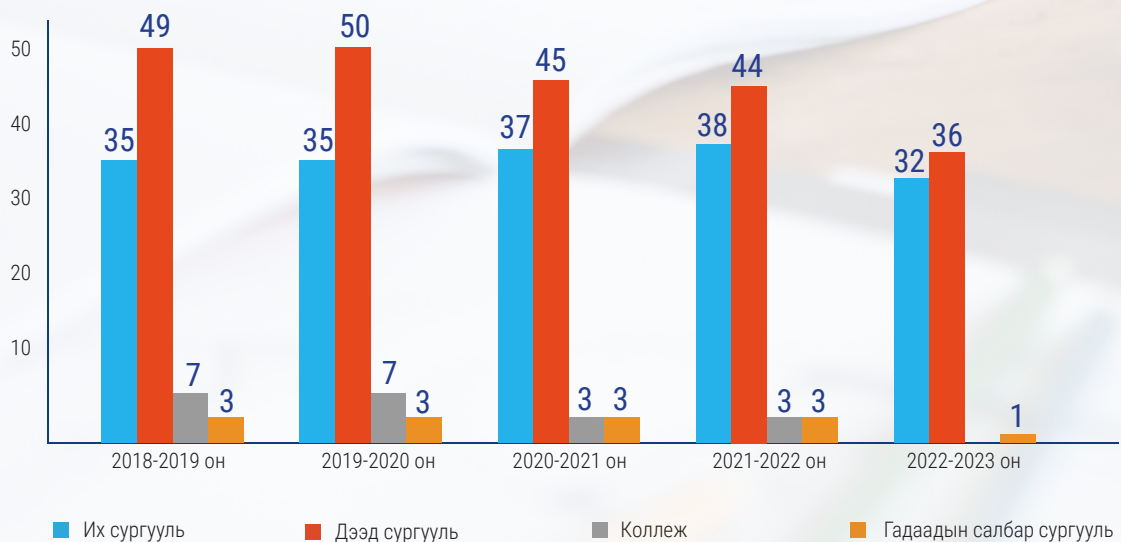
Дүгнэлт: **ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТ, СУДАЛГАА, ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫГ ОЛОН УЛСЫН ЖИШИГТ НИЙЦҮҮЛЭН ШИНЭЧЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА.**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ, ДЭЭД СУРГУУЛЬ, КОЛЛЕЖИЙН ТОО

ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО, АНГИЛАЛ

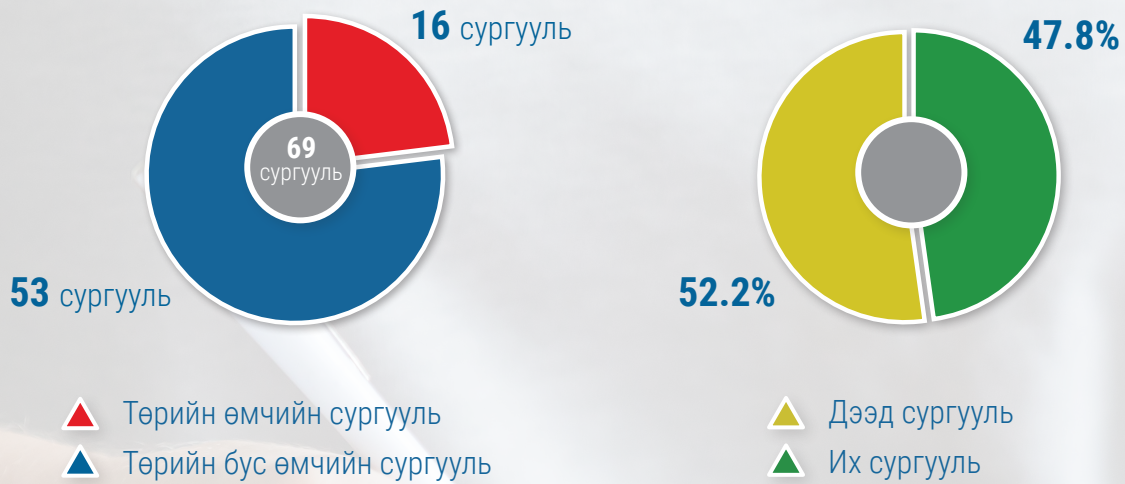

"ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ҮР ДҮН" СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

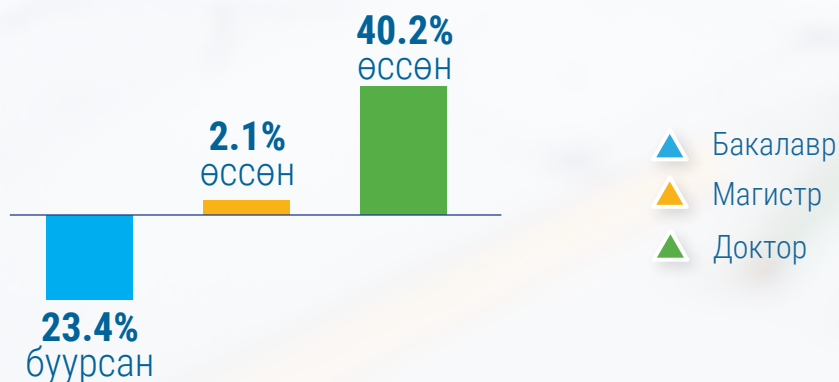
ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ӨМЧИЙН АНГИЛАЛ

СУРАЛЦАГЧДЫН БОЛОВСРОЛЫН ЗЭРГИЙН АНГИЛАЛ

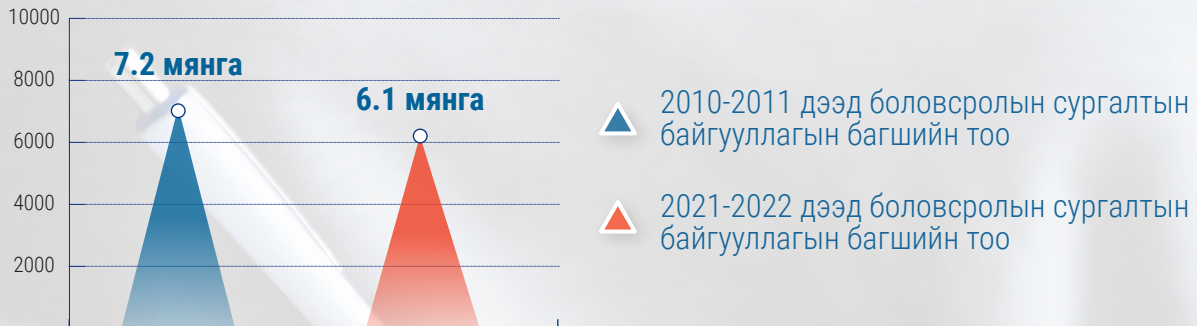
2010-2011 оны хичээлийн жилийг 2021-2022 онтой харьцуулсан боловсролын зэргийн ангилал

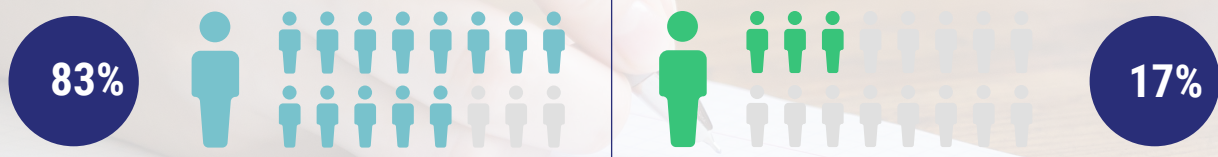
ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮНДСЭН БАГШИЙН ТОО

2010-2011 оны дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багшийн тоог
2021-2022 онтой харьцуулсан үзүүлэлт

ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГАД СУРАЛЦАГЧДЫН МЭРГЭЖЛИЙН ЧИГЛЭЛ

2020-2022 онд 31.1-32.9 мянган оюутан төгссөн.

Бизнес удирдлага, хууль эрх зүйч, барилга угсралт, эрүүл мэнд, нийгмийн халамж, урлагийн чиглэл

Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, мал эмнэлэг зүй, нийгмийн шинжлэх ухааны чиглэл

Дүгнэлт: ОЛОН УЛСЫН ЖИШИГТ НИЙЦҮҮЛЭН ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫГ ШИНЭЧЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА

■ УИХ-аас 1995 онд боловсролын багц хуулийг Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигтэй уялдуулан хууль, эрх зүйн шинэчлэлийг хийсэн байна. Үүнд:

- 2002 онд Боловсролын тухай хууль, Дээд боловсролын тухай хууль, Бага дунд боловсролын тухай хууль;
- 2009 онд Мэргэжлийн боловсролын сургалтын тухай хууль;
- 2011 онд Дээд боловсролын санхүүжилт, суралцагчдын нийгмийн баталгааны тухай хууль;
- 2018 онд Багшийн хөгжлийг дэмжих тухай хууль

2002 оноос хойш
өөрчлөлт орсон

Боловсролын тухай
хуульд 31 удаа

Дээд боловсролын
тухай хуульд 11 удаа

Мэргэжлийн боловсролын
сургалтын тухай хуульд 10 удаа

“ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ҮР ДҮН” СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

- УИХ-ын 2016 оны 19 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030” бодлогын баримт бичигт “Тогтвортой хөгжлийн зорилгыг хангахад чиглэсэн дээд боловсролын тогтолцоог хөгжүүлж, насан туршийн боловсролын тогтолцоог боловсронгуй болгоно” гэсэн зорилтыг гурван үе шатаар хэрэгжүүлэхээр тусгажээ. Үүнд:

2016-2020 он	I үе шат	Сургалт-судалгаа-үйлдвэрлэлийн түншлэлд түшиглэсэн, олон улсын стандартад нийцсэн дээд боловсрол эзэмших шаталсан тогтолцоог бүрдүүлж, тэгш, хүртээмжтэй, чанартай боловсролын үйлчилгээ үзүүлэх;
2021-2025 он	II үе шат	Хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийн дагуу шинжлэх ухаан, технологийн кластер, парк байгуулж, 4-өөс доошгүй үндэсний их сургууль Азийн шилдэг их сургуулийн эгнээнд орсон байх;
2026-2030 он	III үе шат	Олон улсын хөдөлмөрийн зах зээлд хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц мэдлэг, ур чадвартай төгсөгчдийг бэлтгэн гаргадаг дээд боловсролын тогтолцоотой болсон байх

- УИХ-ын 2015 оны 12 дугаар тогтоолоор баталсан “Төрөөс боловсролын талаар баримтлах бодлого”-ын зарим зорилт бүрэн хэрэгжээгүй байна. Тухайлбал:

- Дээд болон мэргэжлийн боловсролыг хөгжлийн бодлого, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлттэй уялдуулах;
- Бүх шатны боловсролын байгууллагын үйл ажиллагааны санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын хэмжээг үйлчилгээний стандарт, чанар, хүрэх үр дүнтэй уялдуулан тогтоох;
- Монгол Улсын дөрвөөс доошгүй их сургуулийг Азийн шилдэг 100 их сургуулийн эгнээнд хүргэсэн байх

Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт хүн бүрд чанартай боловсрол эзэмших тэгш боломж бүрдүүлж, тэгш хамруулах тогтолцоог бэхжүүлэх зорилтын хүрээнд дээд боловсролтой холбоотой дараах 8 арга хэмжээг тусгасан боловч хэрэгжилт нь эхлэл төдий байна.

- Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын засаглал, удирдлагын тогтолцооны бие даасан, хараат бус байдлыг хангаагүй байна.

Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага төрийн өмчийн их, дээд сургуулийн захирлыг томилох бүрэн эрхтэй боловч төрийн өмчийн зарим их сургуулийн захирлыг сонгон шалгаруулалтгүйгээр томилсон байна.

ТӨРИЙН ӨМЧИЙН ИХ СУРГУУЛИУДЫН ЗАХИРЛЫН ТОМИЛГООНЫ СУДАЛГАА

Сургуулийн нэр	Тухайн их сургуульд ажилласан жил, сар	Эзэмшсэн мэргэжил	Тайлбар
Монгол Улсын их сургууль	2.4 жил	Химийн технологич	үүрэг гүйцэтгэгч
Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургууль	2.2 жил	Хүний их эмч	үүрэг гүйцэтгэгч
Шинжлэх ухаан технологийн их сургууль	7 жил	Механик инженер	үүрэг гүйцэтгэгч
Хөдөө, аж ахуйн их сургууль	1 жил	Биотехнологич	үүрэг гүйцэтгэгч
Соёл, урлагийн их сургууль	10-11 жил	Сэтгүүлч	үүрэг гүйцэтгэгч
Монгол Улсын боловсролын их сургууль	1 жил	Физик, байгаль шинжлэл	үүрэг гүйцэтгэгч
Монгол-Германы хамтарсан ашигт малтмал технологийн их сургууль	2.9 жил	Хими	
Монгол Улсын консерватор	4.1 жил	Хөгжимчин, Багш	

Зарим их, дээд сургуулийн захирлууд үүрэг гүйцэтгэгчээр 1 - 1.9 жил ажилласан байгаа нь дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдлагын тогтворгүй байдлыг бий болгож, тэдгээрийн бие даасан байдлыг бууруулах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

■ Их дээд сургуулиудыг хотхоноор хөгжүүлэхээр төлөвлөсөн боловч санхүүжилтийн эх үүсвэргүйгээс хэрэгжилт хангалтгүй байна.

Засгийн газрын 2015 оны 133, 2021 оны 321, 367 дугаар тогтоолыг үндэслэн их сургуулиудыг бүсчлэн хотхоноор хөгжүүлэх, сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор байгуулах бодлогыг баримтлан дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлжээ. Тухайлбал:

Багануур дүүрэгт шинжлэх ухаан, үйлдвэрлэл, технологийн цогцолборыг байгуулахаар хот байгуулалтын иж бүрэн үнэлгээ хийгдэж, магадлалын дүгнэлт гарсан боловч хэрэгжээгүй;

Орхон аймагт уул уурхай, технологийн чиглэлээр ШУТИС-ийн харьяа “Эрдэнэт цогцолбор” дээд сургуулийг байгуулахаар инженер-геологийн судалгааг хийж, ерөнхий төлөвлөгөөг баталсан боловч хэрэгжээгүй;

Дархан-Уул аймагт хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн чиглэлээр ХААИС-ийн харьяа Ургамал газар тариалангийн хүрээлэнгийн Агро-Экологи, бизнесийн сургуулийг байгуулахаар газрын асуудал нь шийдвэрлэгдсэн боловч хэрэгжээгүй;

Дорнод аймагт Зүүн бүсийн сургалт, эрдэм шинжилгээ, үйлдвэрлэл, бизнесийн төвийг байгуулахаар газрын асуудал нь шийдвэрлэгдэж, барилгын ТЭЗҮ болон зураг төсөв нь батлагдаж, гүйцэтгэгч нь шалгарч, зохих ажлыг гүйцэтгэж эхэлсэн боловч 2022 онд санхүүжилтгүйгээс зогссон;

Ховд аймагт Баруун бүсийн сургалт, эрдэм шинжилгээ, үйлдвэрлэл, бизнесийн төвийг байгуулахаар газрын асуудал нь шийдвэрлэгдэж, урьдчилсан судалгаа нь хийгдсэн боловч хэрэгжээгүй байна.

Дүгнэлт: **ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ МЭРГЭЖЛИЙН ЧИГЛЭЛ ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРЭЛТ, ХЭРЭГЦЭЭГ БҮРЭН ХАНГАХГҮЙ БАЙНА.**

Зарим их, дээд сургуулиуд сургалтын хөтөлбөрт тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэхгүйгээр сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулснаас дараах нийтлэг зөрчлүүд гарсан байна. Тухайлбал:

Хөтөлбөрийн алсын хараа, хэтийн зорилго, зорилтуудыг тодорхойлсон боловч нэг сургуулийн бүх хөтөлбөрт ижил хуулбарласан;

Сургалтын хөтөлбөр, төлөвлөгөөг Хөтөлбөрийн хороогоор батлуулж, баталгаажуулаагүй, хөтөлбөр боловсруулах, зөвлөмж, заавар байхгүй буюу хөтөлбөр хэрхэн боловсруулах эрх зүйн зохицуулалт бүрдээгүй;

Тусгай зөвшөөрөл дэх хөтөлбөрүүдийг бүрэн хэрэгжүүлдэггүй, хичээлийн хөтөлбөр боловсруулаагүй;

Хөтөлбөрийг гадаад, дотоодын ижил төстэй хөтөлбөрүүдтэй харьцуулсан судалгаа дутмаг;

Хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай материаллаг орчин, ном сурах бичгийн судалгаа хийж тодорхой тусгадаггүй;

Сургалтын дадлага хийх байгууллага, бааз дутагдалтай, удирдамжаар бүрэн хангаж ажилладаггүй;

Ижил төстэй хөтөлбөрүүдийн харилцан зөвшөөрөгдөх бодит нөхцөлийг судалж, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, боловсруулах эрх зүйн зохицуулалтгүй.

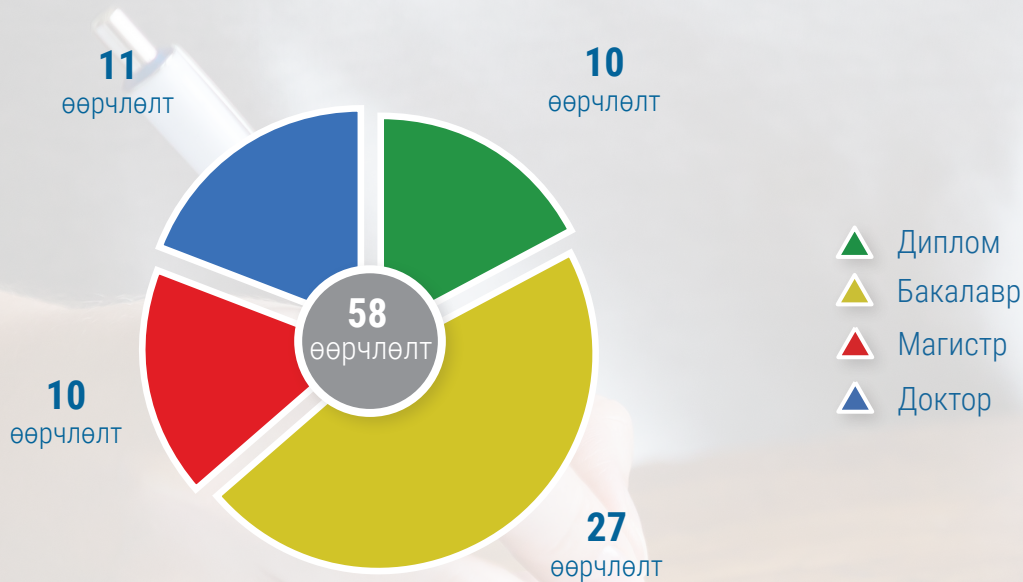
“ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ҮР ДҮН” СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

- Дээд боловсролын мэргэжлийн чиглэл, индексийг шинэчилж, зарим сургалтын байгууллагын тусгай зөвшөөрлийг цуцалсан байна.

ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ХӨТӨЛБӨРТ ОРУУЛСАН ӨӨРЧЛӨЛТ

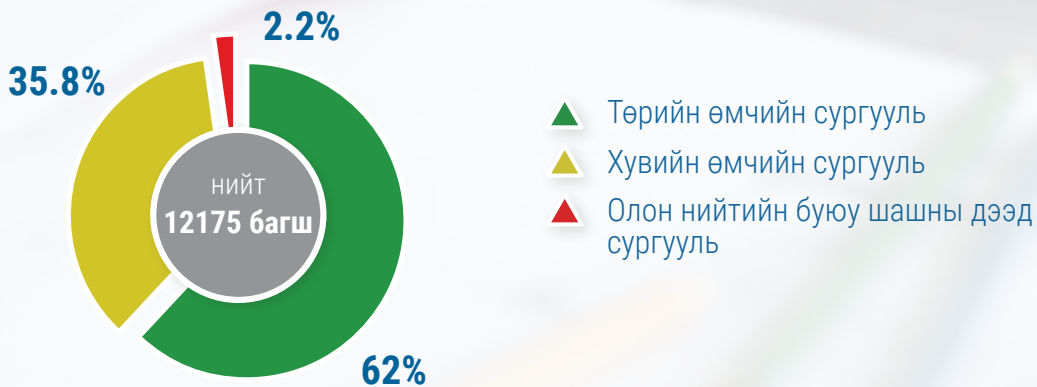
Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2022 оны А/160 дугаар тушаалаар батлагдсан өөрчлөлт

- Их, дээд сургуулийн багш нарын ур чадварыг хөгжүүлэх, мэргэжлийг дээшлүүлэх үйл ажиллагаа хангалтгүй байна.

ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГАД АЖИЛЛАГСДЫН ТОО /2021-2022 ОН/

“ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ҮР ДҮН” СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

ТӨРИЙН ӨМЧИЙН 6 ИХ СУРГУУЛЬД БАГШ, СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО /2021-2022 ОН/

ТӨРИЙН ӨМЧИЙН 6 ИХ СУРГУУЛЬ
3227 багш-52.9%

ЭДГЭЭРИЙН
22.9% нь дэд профессор,
профессор байна

Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын ангилал тогтоох журмын зарим заалтыг хэрэгжүүлээгүйгээс дээд боловсролын чанар олон улсад өрсөлдөх чадвар сул, докторын зэрэгтэй багшийн нөөц дутагдалтай, заримд нь үндсэн багшийн эзлэх хувь 30-аас доош, 15 дээд сургуулийн үндсэн багшийн эзлэх хувь 15-аас доош хувьтай, эрдмийн зэрэгтэй багш нарын эзлэх хувь бага, орон тооны докторын зэрэгтэй багшгүй байна.

- Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын сургалт, судалгааны орчин суралцагчийн хэрэгцээ шаардлагыг бүрэн хангахгүй байна.

ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН БАРИЛГА, БАЙГУУЛАМЖ
/2022 оны 6 дугаар сарын байдлаар/

88 ДЭЭД
БОЛОВСРОЛЫН
СУРГАЛТЫН
БАЙГУУЛЛАГА

208 хичээлийн
байр

196 нь өөрийн байртай
12 нь түрээс
198 шаардлага хангасан
10 шаардлага хангаагүй

ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ДОТУУР БАЙР /2022-2023 он/

80 дотуур байр

17490 оюутан

14282 оюутан

Зарим дотуур байр:

- Насжилт өндөр
- Даац, багтаамж зохих стандартыг хангаагүй
- Засвар, үйлчилгээ хангалтгүй
- Бие даан суралцах танхимын хүрэлцээ дутмаг байна.

- Дээд боловсролын сургалт, судалгаанд зориулсан улсын төсвийн дэмжлэг бага байгаа нь салбарын бодлого, хөгжлийн дунд хугацааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд сөргөөр нөлөөлж байна.

“ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ҮР ДҮН” СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

ТӨРИЙН ӨМЧИЙН ИХ ДЭЭД СУРГУУЛИУДЫН ДЭД САНГУУД /2022 он/

Дээд боловсролын тухай хуульд заасны дагуу төрийн өмчийн 10 их сургуулиас 3 нь буюу 2019 онд МУИС, ХҮИС Сургууль хөгжүүлэх санг, 2022 онд ХААИС эрсдэлийн санг байгуулсан боловч бусад их сургуулиуд дэд сангүй байна.

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САН /2019-2022 он/

Боловсролын зээлийн сангаар дамжуулан дэлхийн шилдэг их, дээд сургуульд суралцагч нарт 2019-2022 онд дараах хөнгөлөлттэй зээл, оюутны хөгжлийн зээл, буцалтгүй тусламж, тэтгэлэг, санхүүгийн дэмжлэгт улсын төсвөөс санхүүжилт олгосон байна. Үүнд:

- Боловсролын зээлийн сангийн санхүүжилтээр **13186** суралцагчид **11,433.3** сая төгрөгийн сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж, тэтгэлэг;

- Дэлхийн шилдэг их сургуулийн бакалаврын хөтөлбөрт хамрагдсан **407** суралцагчид **32,946.7** сая төгрөгийн зээл;

- Засгийн газар хоорондын гэрээ, хэлэлцээрийн дагуу гадаад улсын дээд боловсролын байгууллагад суралцаж буй **390** суралцагчид **13.811.0** сая төгрөгийн гадаад тэтгэлэг;

- **22984** суралцагчид **34,780.1** сая төгрөгийн сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлттэй зээл, оюутны хөгжлийн зээл;

- Гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагын (АНУ, Австрали, Англи, БНСУ, Итали, Япон, Тайвань, ХБНГУ, Шинэ Зеланд, Канад зэрэг улсуудад) бакалавр, магистр, докторын хөтөлбөрт хамрагдсан **211** суралцагчид **16,578.2** сая төгрөгийн зээл;

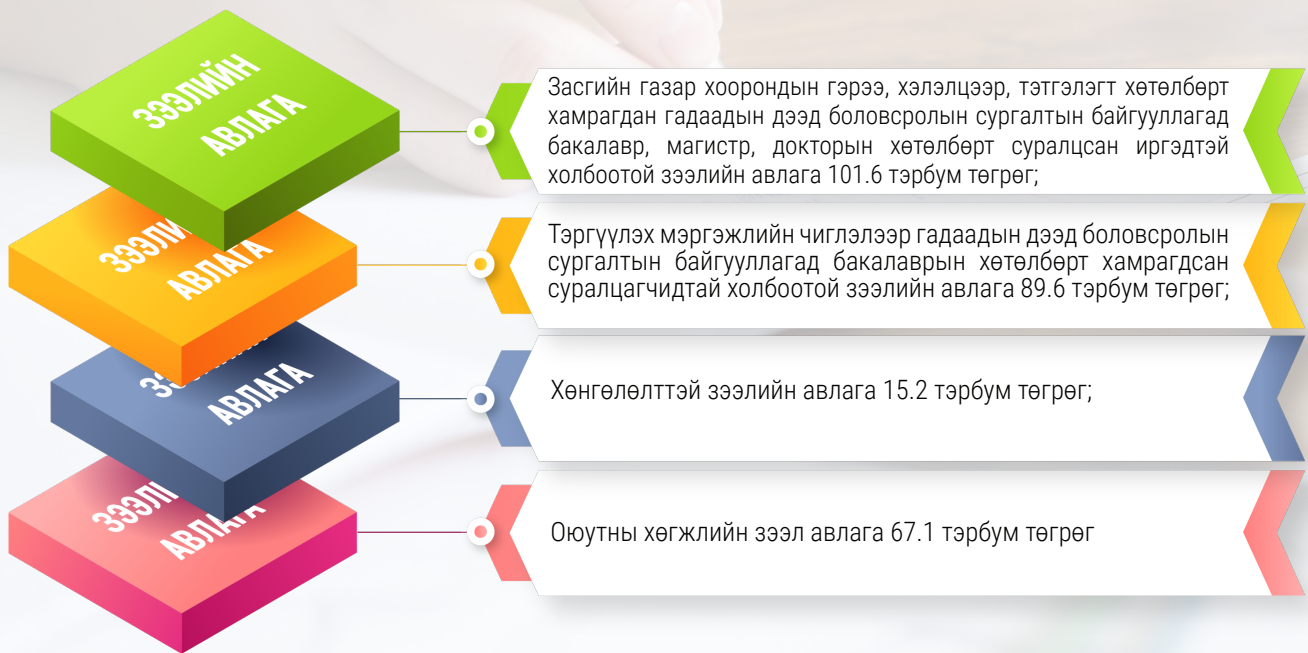

■ Боловсролын зээлийн сангийн эргэн төлөлт /2019-2022 он/

**54.7 тэрбумаар
нэмэгдсэн**

- ▲ Улсын төсөвт эргэн төлөх зээлийн хэмжээ нь 2019 оны жилийн эцэс
- ▲ Улсын төсөвт эргэн төлөх зээлийн хэмжээ нь 2022 оны эхний хагас жил

“ДЭЭД БОЛОВСРОЛ ОЛГОЖ БУЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ҮР ДҮН” СЭДЭВТ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

■ Их, дээд сургууль төгсөгчдийн мэргэжлийн чиглэл /2020-2021 он/

НИЙТ: 31.2 МЯНГАН ОЮУТАН ТӨГССӨНӨӨС

хууль эрх зүй, боловсрол,
бизнесийн удирдахуйн
мэргэжлээр
51.6 хувь

эрүүл мэнд, нийгмийн
халамжийн үйлчилгээ
15.8 хувь

барилгын инженер,
үйлдвэрлэл
13 хувь

сэтгүүл зүй, урлаг
12.6 хувь

мэдээлэл харилцааны
технологи, математик,
статистик
5.7 хувь

хөдөө аж ахуй, ой, загасны аж
ахуй, мал эмнэлгийн чиглэлийн
мэргэжил эзэмшсэн нь
1.3 хувь

Эдгээр нь Монгол Улсын хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлтэй уялдахгүй байна.

ЭРЭЛТ ИХТЭЙ АЖИЛ, МЭРГЭЖИЛ /2022 он/

Эрэлт ихтэй 520 ажил, мэргэжил бүртгэгдсэн бөгөөд үйлдвэрлэл, аж ахуйн, барилгын туслах ажилтан, том оврын ачааны тэрэгний жолооч хамгийн эрэлт ихтэй байжээ. Тухайлбал:

- Цахилгаан инженерийн ажлын байрны эрэлт **600** байгаа бол тус мэргэжлийн дээд боловсрол эзэмшин төгсөж байгаа хүний тоо **541**

- Даатгал, өгөгдлийн шинжээчийн ажлын байрны эрэлт **1945** байгаа бол тус мэргэжлээр дээд боловсрол эзэмшин төгсөж байгаа хүний тоо **167**

-Малын эмч авто машины механик инженер, борлуулалтын ажилтан, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын инженер, геологич, найруулагч, эвлүүлэгч, хүний их эмч, графикч, дизайнер, зураглаач, төмөрлөгийн хүдрийн инженер, химийн багш, хоол зүйч мэргэжлээр төгсөгчид дутагдалтай байна.

ХНХЯ-аас 2021 онд гаргасан хээдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн судалгаа

ДҮГНЭЛТ

Аудитын нотлох зүйл, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг гаргаж байна.

1. Төрөөс боловсролын талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэгч төрийн захиргааны төв байгууллагын удирдлага тогтворгүйгээс олон удаа хуулийн шинэчлэл хийсэн боловч дээд боловсролын хууль, эрх зүйн орчин нийгмийн эрэлт, хэрэгцээг бүрэн хангахгүй байна.

2. Боловсролын тухай хуулиар дээд боловсролын сургалтын байгууллагын ангилал, хэв шинж, шалгуур үзүүлэлтийг зохицуулаагүйгээс засаглал, удирдлагын бие даасан, хараат бус байдал хангагдаагүй, их, дээд сургуулийн удирдлагыг сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн томилох, чөлөөлөх хуулийн заалтыг хэрэгжүүлээгүй байна.

3. Дээд боловсролын салбарын бодлогын хэрэгжилт, үйл ажиллагаанд тавих Төрийн захиргааны төв болон хяналт тавих чиг үүрэгтэй байгууллагуудын хяналт сул, төрийн албаны залгамж чанар алдагдсанаас дээд боловсролын талаар баримтлах урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, зорилт хэрэгжихгүй байна.

4. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын үйл ажиллагаа, сургалтын хөтөлбөрийн чанарт хараат бус үнэлгээ хийж, дүгнэлт гаргах үүрэгтэй Боловсролын магадлан итгэмжлэх үндэсний болон Магадлан итгэмжлэх зөвлөлийн гишүүдийн хараат бусаар ажиллах нөхцөл бүрдээгүй байна.

5. Сургалтын хөтөлбөрийг заавал магадлан итгэмжлэх асуудлыг хуулиар зохицуулаагүй, их, дээд сургуулиуд сургалтын хөтөлбөрийг нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулж батлуулдаггүй, хуульд заасан чанарын хяналтыг хэрэгжүүлдэггүйгээс дээд боловсролын сургалтын чанар сайжраагүй, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдөх төгсөгчид бэлтгэгдэхгүй байна.

6. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад докторын зэрэгтэй багшийн нөөц дутагдалтай, үндсэн багш, эрдмийн зэрэгтэй багшийн эзлэх хувь бага байгаа нь Дээд боловсролын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-т “Их сургууль, дээд сургууль, коллежид мэргэжлийн хичээлийг магистр, түүнээс дээш зэрэгтэй багш заах бөгөөд магистр, докторын хөтөлбөрийн хичээлийг докторын зэрэгтэй багш заана” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

7. Их, дээд сургуулийн хичээлийн байр, лабораториуд сургалт, судалгааны орчныг бүрдүүлээгүй, оюутны дотуур байрууд зохих стандарт, шаардлагад нийцээгүй, зарим сургуулиуд номын сан, уншлагын танхимгүй сургалтын үйл ажиллагаа явуулж байгаа нь суралцагчдын нийгмийн баталгааг хангахгүй байна.

8. Гадаадын зээл, тусламжаар дээд боловсролын удирдлагын мэдээллийн системийг хөгжүүлэх, сургалтын хөтөлбөрийн чанарыг дээшлүүлэх, боловсролын магадлан итгэмжлэх үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох, их дээд сургуулиудын судалгааны лаборатори байгуулах, инженер, технологийн мэргэжилтэн бэлтгэх, сургалт, судалгааны тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх зэрэг төслийг хэрэгжүүлсэн боловч зарим төслийг тооцоо, судалгаанд үндэслэн хэрэгцээ шаардлагыг эрэмбэлээгүйгээс хэрэгжилт удааширсан байна.

9. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдлага сургалт, судалгаанд шаардлагатай дэд санг байгуулах, сангийн эх үүсвэрийг арвижуулах талаар хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлж ажиллаагүй, үндсэн хөрөнгийг бүрдүүлэх, шинэчлэх, өргөтгөх зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхгүй байгаагаас багш, суралцагчийн нийгмийн баталгааг хангахгүй, төрөөс баримлах бодлого хэрэгжихгүй байх нөхцөл бүрдсэн байна.

10. Боловсролын зээлийн сангаас суралцагчдад үзүүлэх үндэсний тэтгэлэг, зээл, буцалтгүй тусламжийн үйлчилгээг ил тод, нээлттэй болгоогүй, улсын төсвөөс дэмжлэг авах суралцагчдын сонгон шалгаруулалт, зээл олголтын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт хангалтгүй, сургалтын төлбөрийн зээлийн чөлөөлөлт, эргэн төлөлтөд тавих хяналт сул байгаагаас жилээс жилд авлагын дүн өссөн байна.

11. Дээд боловсролыг нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, хөдөлмөрийн зах зээлтэй уялдуулах, төр, хувийн хэвшил, эрдэм шинжилгээ, судалгааны байгууллагын хамтын ажиллагааг дэмжих бодлого бүрэн хэрэгжихгүй байна.

ЗӨВЛӨМЖ

Аудитын дүн, дүгнэлт нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна. Үүнд:
Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдад:

1. Нийгмийн эрэлт, хэрэгцээнд нийцүүлэн дээд боловсролын талаар төрөөс баримтлах бодлого, хууль эрх зүйн шинэчлэлийг хийх;
2. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын ангилал, хэв шинж, шалгуур үзүүлэлтийг олон улсын жишигт нийцүүлэн оновчтой болгон их сургуулийн удирдлагын хараат бус байдлыг хангаж, албан тушаалыг шалгуурт нийцсэн, мэргэшсэн, мерит зарчмыг баримтлан томилох, эрх үүргийг тодорхой болгох хууль эрх зүйн орчныг бий болгох;
3. Төрөөс дээд боловсролын талаар баримтлах урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, зорилтыг хэрэгжүүлэх ажлыг төлөвлөж, биелэлт, үр дүнг тооцож ажиллах;
4. Боловсролын магадлан итгэмжлэлийн үндэсний болон Магадлан итгэмжлэх зөвлөлийн үйл ажиллагааг олон улсын жишигт нийцүүлэн хараат бус байдлыг хангах, чанарын баталгаажуулалт, хяналтын тогтолцоог бүрэн хэрэгжүүлэх, сургалтын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл хангагдаж байгаа эсэхийг цаг тухайд нь нягтлан шалгах, төрөлжсөн сургалтын хөтөлбөрт тавих шаардлага, шалгуурыг нарийвчлан боловсруулж, хэрэгжилтийг хангуулах;
5. Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрийг тооцоо судалгаанд үндэслэх, их, дээд сургуулийн сургалт, судалгааг дэмжих, тэдгээрийн үр дүнг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах тогтолцоог хөгжүүлэх зорилго бүхий төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагуудын оролцох боломжийг нэмэгдүүлэх;
6. Их дээд сургуулиудад багш нарт шинэ технологи, сургалтын арга зүйг эзэмшүүлэх, багшийн хөгжил, мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх, багшийн хөгжлийн хөтөлбөрийг хуульд заасны дагуу хэрэгжүүлэх;
7. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчдад зохих стандартын шаардлага хангасан хичээлийн байр, лаборатори, номын сан, нийтийн хоол, биеийн тамирын танхим, оюутны байраар үйлчлүүлэх нөхцөлөөр хангаж, шаардлагатай санхүүжилтийн асуудлыг шийдвэрлэх;
8. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын санхүүжилтийн хэлбэрийг үр ашигтай, оновчтой болгон төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг хөгжүүлэн эрдэм шинжилгээ, судалгаа инновацийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх замаар орлогын олон талт эх үүсвэрийг бий болгон сургалт, судалгаанд шаардлагатай дэд санг байгуулах, сангийн хөрөнгийг арвижуулах талаар хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд нь бодлого, хууль, эрх зүйн дэмжлэг үзүүлэх;
9. Боловсролын зээлийн сангийн дэмжлэгээр суралцагчдын сонгон шалгаруулалт, зээл олголтын нэгдсэн бүртгэлийг ил тод болгох, зээлийн эргэн төлөлтийг эрчимжүүлэх, зээлийн хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг хууль, журамд нийцүүлэн шийдвэрлэх;
10. Улсын нийгэм, эдийн засгийн чиг хандлага, хөдөлмөрийн зах зээлтэй уялдуулан дээд боловсролыг хөгжүүлэх, төр, хувийн хэвшил, эрдэм шинжилгээ, судалгааны байгууллагын хамтын ажиллагааг дэмжих бодлогыг хэрэгжүүлэх.